

היבטים לשוניים בפרשת שמות סט

דקדוקי קריאה והדרכה לקורא בפרשת שמות ובראשון של וארא

מילים ש"ו ההיפוך לעתיד הפכה אותן למלרע וְאֶמְרָתִי וְאֶסְפְּתָ וּבֵאתָ וְשִׁלַּחְתִּי וְהִכִּיתִי וְנָתַתִּי וְלִקַּחְתָּ וְשָׁפַכְתָּ וְשָׁמַתְּ וְהוֹרִיתִי וְדַבַּרְתִּי וְדַבַּרְתָּ

א ג וְשָׁשְׂכָר: יש לקרוא וְשָׂכָר, השי"ן השנייה כאילו אינה קיימת.

א י הָבֵה נִתְחַכְמָה: הנ"ן רפויה¹.

א יא עָנְתוּ: יש להדגיש את הנ"ן, לשון ענוי. רַעַמְסֵס: הע"ן בפתח והמ"ם בשוא נח. במקומות האחרים הע"ן בשוא נח והמ"ם בשוא נע.

א טו יח כ לְמִלְדָּת לְמִלְדָּת לְמִלְדָּת: השוא במ"ם נח למרות הגעיא בלמ"ד².

א טז וְחִיָּה: מלעיל, הטעם בחי"ת והי"ד רפויה ללא דגש. המילה כולה קמוצה.

א יז וְתִירָאן: האל"ף נחה אינה נקראת כאילו כתוב וְתִירָן. מי שקורא את האל"ף ותִירָאנה עובר למשמעות ראייה. הַמִּלְדָּת הַמִּלְדָּת: השוא במ"ם נח למרות הגעיא בה"א.

א יט הַמִּלְדָּת: המ"ם ללא דגש ובשוא נח, אין געיא בה"א.

א כ וַיִּטֹּב: הי"ד הראשונה בצירי ולא בחירק, השנייה נחה – לא מבוטאת

א כא כִּי-יִרְאוּ: הר"ש בשווא נע, הקורא בשווא נח משבש את המשמעות

ב ג הַצְפִּינוּ: הצד"י דגושה ובשוא נע, אין דגש בפ"א. תָּבַת גָּמָא: טעם נסוג אחור לת"ו הראשונה. וְתַחֲמָרָה בַחֲמָר: אין מפיק בה"א ולכן הב"ת אחריה רפה³

ב ז הַעֲבַרְתָּ כב נְכַרְיָה: הר"ש בחירק חסר והי"ד אחריה בדגש חזק וחולם (אין לקרוא כאילו יש שם אל"ף).

ב ט וְאֲנִי אֶתֵּן אֶתְּךָ-שְׂכָרְךָ: טעם טפחא בתיבת וְאֲנִי

ב יד הַלְהַרְגֵנִי: הלמ"ד ללא דגש בשוא נח, הה"א השניה בקמץ חטוף (קטן).

ב יז וַיִּגְרְשׁוּם: הר"ש בשוא נע לא בחט"ף⁴

ב כ וַיֵּאכַל לֶחֶם: טעם נסוג אחור ליר"ד

ב כד אֶת-אֲבָרְהָם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב: על פי רב מוטעם טפחא, מרכא סו"פ⁵.

ג ב וַיִּרָא: במלרע, ההטעמה בר"ש

ג ז אֶת-עֲנִי: הע"ן בחטף קמץ והטעם בנ"ן. נִגְשִׁיו: הגימ"ל בשווא נע והשי"ן שמאלית, בדומה לו גם בהמשך ה ו אֶת-הַנְּגִשִּׁים

ג ח וְלֹהֲעֹלְתוֹ: ול-ה-ע-לתו, למ"ד שווא נח, געיה בה"א, ע"ן בחטף⁶.

ג ט בָּאָה: הטעם בב"ת מלעיל לשון עבר.

ג יא אֲנָכִי: הטעם בנ"ן בגלל ההפסק.

ג יג וְאֶמְרוּ-לִי: געיה באל"ף

¹ לפי כללי "אתי מרחיק" האות הראשונה מודגשת רק כשהיא מוטעמת. כאן יש בנ"ן געיא, ואין בו די להדגיש.

² תנ"ך ברויאר מוסד הרב קוק עמו' תד

³ בניגוד להמשך פס' ח וְתִאמַר-לָהּ בַת-פְּרָעָה שאז המפיק סוגר את ההברה האחרונה של התיבה הראשונה

⁴ גם בכ"י לנינגרד אין געיא

⁵ על פי תורה קדומה: "הטפחא בתיבת 'את-יצחק'.

⁶ במילה זו כיון שיש געיא-מתג בו"ו בראש המילה, לא סומנה געיא בהמשך. אבל זה מקום ראוי לגעיא בגלל החטף שאחריו וריחוקו מהטעם. א.ל.

ג טו כֹּה-תֹאמֶר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כֹּה בַמֶּקֶף וְלֹא בַמוֹנַח.
 ג יח הָעֵבְרִיִּים: הַרִ"שׁ בַּחִירִיק חֶסֶד וְהִי"ד אַחֲרֵיהּ דְּגוּשָׁה וּבַחִירִיק מְלֵא, אֵין לְקוּרֵא 'הַעֲבָרִים'
 ג כ נִפְלְאוֹתַי: הַת"ו בַּפֶּתַח וְלֹא בַקֶּמֶץ. אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בַּקֶּמֶץ שֶׁל "קוּרֵךְ" אוּ סִימָנִים⁷ וְכַד'. אֶעֱשֶׂה: עֵינַי בַּפֶּרֶשֶׁת וַיְחִי. הַעִי"ן
 בַּחֲטָף סֹגוֹל וְאֵין לְהַשְׁגִּיחַ בְּשׂוֹא שֶׁל קוּרֵן וְהַגְרָרִים אַחֲרָיו!⁸
 ג כֹּא הָעֵם-הַזֶּה: גַּעִיה בַּה"א הַרְאִשׁוֹנָה
 ג כב תִּלְכוּן: מַלְרַע
 ד ד וַיִּחַזַּק בּוֹ: הַמִּילִים אֵינֶן מוֹקֶפֶת, הַטַּעַם נֶסוּג לִי"ד.
 ד ו הֵבֵא-נָא: גַעִיה בַּה"א
 ד ז שָׁבָה: מַלְעִיל
 ד ט הִיאֵר: יו"ד בְּשׂוֹא נַח.
 ד יֵא מִי שֶׁם פֶּה לְאָדָם: מוֹנַח מוֹנַח זֶרְקָא סֹגוֹל, אֵין לְהַחֲלִיף אֶת הַמוֹנַח הַשְּׁנִי בַמֶּקֶף וּלְחַבֵּר אֶת שְׁתֵּי הַתִּיבוֹת אֲלֵא לְהַרְחִיב.
 ד טז וְהִיא הוּא: טַעַם נֶסוּג אַחֲרֵי הַה"א הַרְאִשׁוֹנָה. תְּהִיָּה-לּוֹ: גַעִיה בַּת"ו. יֵאֲלֹהִים: הַאֲל"ף כֹּלֵל אֵינָה נִשְׁמַעַת
 ד יח אֲלֹכָה נָא: טַעַם נֶסוּג אַחֲרֵי לְאֵל"ף בַּמוֹנַח (לֹא מוֹקֶפֶת) וְהַלֹּמ"ד בְּשׂוֹא נַע וְלֹא בַחֲטָף. עַל פִּי רַב תִּיבָה 'נָא' מוֹטַעַמַת בְּרַבִּיעַ, עַל פִּי תוֹרָה קְדוּמָה, זֶקֶף.
 ד יט הַמְּבַקְשִׁים: הַמ"ם בְּשׂוֹא נַע
 ד כג שֶׁלַח: יֵשׁ לְהַקְפִּיד לְהַדְגִּישׁ אֶת הַלֹּמ"ד, לְשׁוֹן צוּוִי (פִּיעֵל) וְלֹא לְשׁוֹן עֵבֶר (קַל)
 ד לֹא אֶת-עֲנִיָּם: עִי"ן בַּקֶּמֶץ קֶטַן, נו"ן בְּשׂוֹא נַח וַי"ד בַּקֶּמֶץ. יֵשׁ לְקַרֵּא עוֹנֵי-יָם
 ה ג נִלְכָה נָא: טַעַם נֶסוּג אַחֲרֵי לְנו"ן וְהַלֹּמ"ד בְּשׂוֹא נַע
 ה יג כָּלּוּ: בַּמַּלְרַע וְדָגַשׁ חֶזֶק בַּלֹּמ"ד
 ה כֹּא יֵרָא: הַטַּעַם בִּי"ד מַלְעִיל.
 ה כב לָמָּה: הַרְאִשׁוֹן, הַטַּעַם בַּמ"ם לֹא דָגַשׁ; לָמָּה זֶה: הַטַּעַם בַּלֹּמ"ד וְהַמ"ם דְּגוּשָׁה.
 ו א עֲתָה: אוֹלֵי זֶה טְרִיוּיָאֵלִי לְמַדִּי לְבַקֵּשׁ לְהַקְפִּיד עַל קְרִיאַת הַעִי"ן, אֲלֵא שְׁקִרְיָאָה בַּאֲל"ף בַּמְקוּמָה, מִשְׁנָה אֶת הַמִּשְׁמַעוֹת בְּאוֹפֵן מְצַמְרֵר...
הַפֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת:
 נוֹסַח אֲשַׁכְנֵז יִשְׁעִיה כֹּז
 כז הַכְּמֶכֶת: ה"א בַּפֶּתַח וְכ"ף דְּגוּשָׁה.
 כח בְּסֵאֶסְאָה: הַסֵּמ"ך הַשְּׁנִיָּה בְּשׂוֹא נַע לֹא לְקִרְוֹתָהּ כִּמוֹ חוֹלָם⁹. בְּשֶׁלַחָה: הַלֹּמ"ד רַפּוּיָה בַּמְדוּיקִים¹⁰ וְלֹכֵן הֵיא בְּשׂוֹא נַח.
 כז יג וְהַנְּדָחִים בְּאַרְץ: לֹא "מַאֲרֵץ".
 כח ב בֵּיד: לֹא בֵּיד.

⁷ בתשובה לשאלה, נפוצים תיקוני סופרים וקוראים שונים. רובם על פי תנ"ך קורן, בלא יודעים שהמהדורות על פי כא"צ של ברויאר ובר אילן מדויקים לאין ערוך יותר מקורן, וכמו שהוסבר כאן כבר כמה פעמים. לכן כשאני כותב "קורן" כוונתי בו זמנית גם לסימנים ולעיתים גם לאיש מצליח וכד', ונתקיים בהם: "וכשל עוזר ונפל עוזר". יש תיקון קוראים בהוצאת חורב לפי ברויאר.
⁸ יש עדות לכך שבכתר העי"ן בחטף סגול, ראה בתחילת הגליון.
⁹ כדון אותיות גרוניות המנוקדות בחטף אשר הוסבר כבר בעבר
¹⁰ לא להשגיח בספרים ותיקוני קוראים למיניהם המדגישים את הלמ"ד.
¹¹ יש חומשים שהשתבשו
¹² כאן קשה לקבוע כי תלישא קטנה תמיד מסומנת באות האחרונה, אבל מילה זו מופיעה גם במקומות אחרים ושם הטעם הוא ברי"ש.
¹³ בבריתות מברך הברכות משתבש לרוב בזה, למעשה צריך לברר לפני שמכבדים משהו בברכות שהוא אומנם יאמרם נכונה. אם הוא טועה אין להסס וצריכים לתקן אותו במקום.

כח ד צִיעַת: הצד"י השניה בפתח¹¹. כְּבֹרָה: מפיק בה"א
כח ה לְשָׁאָר: אל"ף קמוצה לא שָׁאָר. לְיוֹשֵׁב: הלמ"ד בפתח לא בשוא.
כח ו שְׁעָרָה: העי"ן בשוא נח לא בחטף.
כח ז שָׁגוּ תָעוּ שָׁגוּ תָעוּ שָׁגוּ פָקוּ: כולן מלרע.

נוסח עדות המזרח ירמיה א

א א יִרְמִיָּהוּ: המ"ם בשווא נע למרות מה שנהוג בקרב רוב האנשים לקרא כאילו יש שם חירק

א ב לְמַלְכוֹ: המ"ם בקמץ קטן

א ג בֶּן-יִשְׁלֵיהוּ: השי"ן בחירק חסר והי"ד דגושה וקמוצה, נכון הדבר גם לגבי צִדְקִיָּהוּ

א ה אֶצְרָךְ: הצד"י בקמץ קטן

א ו אָהָה: לבטא את שתי ההא"ן ולא לקרותן כאל"ף.

א ט וַיִּנְע: במלרע. הי"ד בפתח לא בחירק!

א י לְנִתּוּשׁ וְלִנְתוּן: בשתי המילים התי"ו רפויה. וְלִהְאָבִיד: הלמ"ד בשווא נח ויש להעמיד קלות את קריאת הה"א למנוע

הבלעת האל"ף החטופה: ול-ה-אבִיד

א יא עַל-דְּבָרֶי: רי"ש בחירק ולא דְּבָרֶי.

א טו הִנְנִי: כבר אמרנו כמה פעמים שהשוא הוא נח, ואפשר לבטאו כך. וְבָאוּ: הטעם בבי"ת מלעיל.

א טז לְאֱלֹהִים: יש לקרוא ללא אל"ף לְאֱלֹהִים

א יז תִּאֲזָר: האל"ף בשווא נח. אֶצְוֶךָ: כ"ף סופית מודגשת

א יט וְלֹא-יִזְכְּלוּ לָדָ: טעם נסוג אחור ליר"ד והכ"ף אחריה בשווא נע

ב ב וְקִרְאתָ: במלעיל¹²!

ב ג יִשְׂרָאֵל לֵה': להזהר מהבלעת למ"ד (רווח בין הדבקים), האל"ף של שם ה' אינה נשמעת. יִאֲשֶׁמוּ: האל"ף בשווא נח

תימנים יחזקאל טז

טז ד לֹא-כָרַת שְׁרָדָ: שני הקמצין בשתי המילים הם קמצים חטופים (קטנים) נקראים כחולם. שתי הרישי"ן דגושות.

המְלַחֵת: החי"ת בפתח לא לקרוא המְלַחֵת.

טז ו וַאֲעֵבֶר וַאֲרָאָד וַאֲמַר וַאֲמַר: בכולן וי"ו קמוצה והטעם באל"ף¹³...

ראשון של וארא:

מילים שו"ו ההיפוך לעתיד הפכה אותן למלרע וְהוֹצֵאתִי וְגִאֲלֵתִי וְלִקְחֵתִי וְהִבֵּאתִי

ו ג וַאֲרָא: הטעם ברי"ש מלרע.

ו ז לְאֱלֹהִים: האל"ף כלל אינה נשמעת